

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 5Cdo/236/2022
Identifikačné číslo spisu: 1118208350
Dátum vydania rozhodnutia: 26.10.2023
Meno a priezvisko: JUDr. Jana Halušková
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2023:1118208350.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu Q. W., narodeného XX. K. XXXX, O., D. P. S. XX, zastúpeného JUDr. Lubomírom Müllerom, usadeným euroadvokátom so sídlom v Českej republike, Praha, Symfonická 1496/9, v Slovenskej republike, Prievidza, Nábřežie sv. Metoda 120/14, proti žalovanej Slovenskej republike, za ktorú koná Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky, Bratislava, Račianska 71, o náhradu nemajetkovej ujmy, vedenom na bývalom Okresnom súde Bratislava I pod sp. zn. 14C/13/2018, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 28. júna 2022 sp. zn. 3Co/70/2021 takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žalovanej náhradu trov dovolacieho konania voči žalobcovi nepriznáva.

Odôvodnenie

1. (Od 01. júna 2023) bývalý Okresný súd Bratislava I (ďalej aj „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) rozsudkom z 21. októbra 2020 sp. zn. 14C/13/2018 zamietol žalobu žalobcu o náhradu nemajetkovej ujmy 11 333 eur s príslušenstvom a žalovanej nepriznal nárok na náhradu trov konania.

1.1. Na základe vykonaného dokazovania mal preukázané, že rozsudkom Vojenského obvodového súdu Bratislava sp. zn. 1T/97/96 zo 17. apríla 1996 a rozsudkom Vyššieho vojenského súdu Trenčín sp. zn. 4To/91/96 z 23. mája 1996 bol žalobca uznaný vinným z trestného činu nenastúpenia služby v ozbrojených silách podľa § 269 ods. 1 Trestného zákona a bol odsúdený na trest odňatia slobody v trvaní 18 mesiacov, pre výkon ktorého bol zaradený do prvej nápravno-výchovnej skupiny. Žalobca vykonal trest odňatia slobody od 12. júna 1996 do 15. mája 1997. Uznesením Okresného súdu Bratislava I sp. zn. 9Nt/2/2015 z 09. marca 2016, právoplatným dňa 09. marca 2016, bola vyslovená účasť žalobcu na súdnej rehabilitácii per analogiam podľa § 33 ods. 2 zákona č. 119/1990 Zb. o súdnej rehabilitácii v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 119/1990 Zb.“) vo vzťahu k rozsudku bývalého Vojenského obvodového súdu Bratislava sp. zn. 1T/97/96 zo 17. apríla 1996 v spojení s rozsudkom bývalého Vyššieho vojenského súdu Trenčín sp. zn. 4To/91/96 z 23. mája 1996. Žalobca na základe tohto uznesenia žiadosťou doručenou Ministerstvu spravodlivosti Slovenskej republiky dňa 31. mája 2016 požiadal o odškodnenie, okrem iného aj o náhradu nemajetkovej ujmy vo výške 11 333 eur.

Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky žiadosti žalobcu o odškodnenie nevyhovelo z dôvodu, že nie je daný právny titul pre priznanie odškodnenia podľa zákona č. 119/1990 Zb. vzhľadom na to, že žalobca bol odsúdený za trestný čin nenastúpenia služby v ozbrojených silách podľa § 269 ods. 1 zákona č. 140/1961 Zb. Trestný zákon spáchaný v roku 1994 a vo veci bolo rozhodnuté rozsudkom bývalého Vojenského obvodového súdu Bratislava sp. zn. 1T/97/96 zo 17. apríla 1996 v spojení s rozsudkom Vyššieho vojenského súdu Trenčín sp. zn. 4To/91/96 z 23. mája 1996, teda v období po 01. januári 1990.

1.2. V konaní bolo sporné, či žalobcovi na základe rozhodnutia Okresného súdu Bratislava I z 09. marca 2016 sp. zn. 9Nt/2/2015, právoplatného 09. marca 2016, o jeho účasti na súdnej rehabilitácii, patrí odškodnenie v podobe náhrady nemajetkovej ujmy. Vychádzajúc z označeného uznesenia Okresného súdu Bratislava I, ktorým bola vyslovená účasť žalobcu na súdnej rehabilitácii podľa § 33 ods. 2 per analogiam zákona č. 119/1990 Zb. mal súd prvej inštancie za to, že žalobcom uplatnený nárok je potrebné posudzovať podľa zákona č. 119/1990 Zb. S poukazom na § 33 ods. 2 zákona č. 119/1990 Zb., podľa ktorého sa odškodné poskytuje osobám nezákonne zbaveným osobnej slobody v súvislosti s trestnými činmi uvedenými v § 2 a 4 v období od 25. februára 1948 do 01. januára 1990 dospel k záveru o správnom názore žalovanej ohľadom nepriznania odškodnenia podľa zákona č. 119/1990 Zb.

1.3. Súd prvej inštancie poukázal na to, že slovenský právny poriadok v čase odsúdenia žalobcu umožňoval odopretie výkonu vojenskej služby z dôvodov svedomia alebo náboženského presvedčenia, čím nemohlo dôjsť k porušeniu čl. 9 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných práv a slobôd (ďalej len „Dohovor“). Uvedené potvrdzuje aj samotný odsudzujúci rozsudok Vojenského obvodového súdu Bratislava zo 17. apríla 1996 sp. zn. 1T/97/96 v spojení s rozsudkom Vyššieho vojenského súdu v Trenčíne z 23. mája 1996 sp. zn. 4To/91/96, ktorý konštatuje, že žalobca svoju zákonom stanovenú možnosť odopretia vojenskej služby nevyužil.

1.4. Podľa názoru súdu prvej inštancie žalobcovi nemožno uplatnený nárok priznať ani podľa zákona č. 58/1969 Zb. o zodpovednosti za škodu spôsobenú rozhodnutím orgánu štátu alebo jeho nesprávnym úradným postupom (ďalej len „zákon č. 58/1969 Zb.“), pretože zákon č. 119/1990 Zb. je špeciálnym zákonom o súdnej rehabilitácii a keďže žalobcovi bola uznesením tunajšieho súdu sp. zn. 9Nt/2/2015 z 09. marca 2016, právoplatným 09. marca 2016, vyslovená účasť na súdnej rehabilitácii per analogiam podľa § 33 ods. 2 zákona č. 119/1990 Zb., je potrebné aj jeho nárok na odškodnenie posudzovať podľa zákona č. 119/1990 Zb. Zo všeobecnej zásady lex specialis derogat generali vyplýva, že ak sú naplnené podmienky pre použitie špeciálnej právnej úpravy, táto úprava sa musí aplikovať a nemožno použiť úpravu všeobecnú. Znamená to, že pre osoby, ktoré sú podľa zákona č. 119/1990 Zb. osobami oprávnenými žiadať odškodnenie, platí pre uplatňovanie a uspokojovanie majetkových nárokov vo vzťahu medzi nimi a štátom zvláštna právna úprava bez ohľadu na to, ktorý predpis je pre ne priaznivejší.

1.5. Súd prvej inštancie neprihliadol na žalobcom uvádzané rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“) vo veci Bayatyan proti Arménsku zo 07. júla 2011, ani na uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) sp. zn. IV. ÚS 161/2014-11 z 13. marca 2014 vo veci Imricha Vajdu, pretože riešili skutkovo odlišné prípady, kedy arménsky právny poriadok neumožňoval odopretie výkonu vojenskej služby z dôvodu svedomia alebo náboženského presvedčenia a kedy bol sťažovateľ uznaný vinným z trestného činu nenastúpenia brannej moci podľa § 265 ods. 1 Trestného zákona č. 86/1959 Zb. rozsudkom z 22. decembra 1959, t. j. v období, ktoré zodpovedá účelu zákona č. 119/1990 Zb. vymedzenému v jeho § 1 ods. 1. Citujúc čl. 25 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky ďalej poukázal na to, že žalobca bol odvedený dňa 06. mája 1994. V tom čase mohol odmietnuť základnú službu podľa § 2 ods. 1 písm. a) zákona č. 18/1992 Zb. o civilnej službe (ďalej len „zákon č. 18/1992 Zb.“), a to najneskoršie do 30 dní od ukončenia odvodného konania z dôvodov svojho svedomia alebo náboženského vyznania. Tieto skutočnosti vyplývajú aj z rozsudku Okresného súdu Bratislava I sp. zn. 9C/13/2018, ktoré sú stranám sporu známe. Na základe predložených dôkazov potom súd prvej inštancie žalobu žalobcu zamietol ako nedôvodnú.

1.6. O trovách konania súd prvej inštancie rozhodol podľa § 255 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“), pričom úspešnej žalovanej náhradu trov konania nepriznal, pretože jej žiadne trovy nevznikli.

2. Krajský súd v Bratislave (ďalej aj „odvolací súd“) na odvolanie žalobcu rozsudkom zo dňa 28. júna

2022 sp. zn. 3Co/70/2021 napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil a žalovanej nepriznal proti žalobcovi nárok na náhradu trov odvolacieho konania.

2.1. Odvolací súd dospel k záveru, že súd prvej inštancie zistil správne skutkový stav veci, aplikoval správnu právnu normu a túto i správne vyložil. Vychádzajúc z obsahu žaloby a zo žiadosti žalobcu o priznanie odškodnenia a zadosťučinenia z 31. mája 2016, adresovanej Ministerstvu spravodlivosti Slovenskej republiky, je podľa odvolacieho súdu zrejmé, že žalobca si uplatnil nárok primárne v zmysle zákona č. 119/1990 Zb.; konajúci súd preto postupoval správne, pokiaľ tento nárok posudzoval v intenciách ustanovení tohto zákona. Odškodnenie per analogiam podľa § 33 ods. 2 zákona č. 119/1990 Zb. je možné len v prípadoch osôb, ktoré boli nezákonne zbavené osobnej slobody alebo majetku v súvislosti s trestnými činmi uvedenými v § 2 a § 4 tohto zákona v období od 25. februára 1948 do 01. januára 1990. Žalobca však bol pozbavený osobnej slobody, t. j. vykonal trest odňatia slobody v období od 12. júna 1996 do 15. mája 1997, teda nepochybne nie v rozhodnom časovo ohraničenom období. Preto uvedený zákon nemožno analogicky aplikovať na priznanie odškodnenia žalobcovi; tento záver, ku ktorému dospel v napadnutom rozsudku súd prvej inštancie, napokon žalobca v odvolaní ani nenamietal.

2.2. Odvolací súd sa stotožnil s námietkou žalobcu, že napriek tomu, že sa v priebehu konania dovoľával aplikácie čl. 5 ods. 5 Dohovoru aj čl. 9 ods. 5 a čl. 14 ods. 6 Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach (ďalej len „Medzinárodný pakt“), konajúci súd posudzoval jeho žalobu len v intenciách zákona č. 119/1990 Zb., resp. i zákona č. 58/1969 Zb. bez toho, aby sa vysporiadal s dôvodnosťou jeho argumentácie ohľadne aplikácie označených článkov Dohovoru, resp. Medzinárodného paktu na prejednávajúcu vec. Toto pochybenie však v konečnom dôsledku nemalo vplyv na správnosť prijatých záverov o neoprávnenosti žaloby žalobcu. Vo vzťahu k uvedenému argumentoval, že uznesenie Okresného súdu Bratislava I z 09. marca 2016 sp. zn. 9Nt/2/2015, ktorým rozhodol per analogiam podľa § 33 ods. 2 zákona č. 119/1990 Zb. o účasti žalobcu na súdnej rehabilitácii vo vzťahu k rozsudku bývalého Vojenského obvodového súdu Bratislava zo 17. apríla 1996 sp. zn. 1T/97/96 v znení uznesenia Vyššieho vojenského súdu v Trenčíne z 23. mája 1996 sp. zn. 4To/91/96 nebolo výsledkom takého postupu podľa zákona č. 119/1990 Zb., ktorý by mohol byť podkladom pre aplikáciu tak čl. 5 ods. 5 Dohovoru, ako i čl. 9 ods. 5 Medzinárodného paktu, t. j. pre konštatovanie nezákonného pozbavenia osobnej slobody, nezákonného zatknutia alebo väzby a nemožno ho považovať ani za dôkaz v intenciách čl. 14 ods. 6 Medzinárodného paktu. Ako uviedol i Krajský súd v Bratislave v obdobnej veci žalobcu, a to v rozhodnutí z 03. apríla 2019 sp. zn. 7Co/70/2019, závery uznesenia Okresného súdu Bratislava I z 09. marca 2016 sp. zn. 9Nt/2/2015, ktorými v zmysle § 193 CSP nie je viazaný, neobstoja. Odvolací súd dodal, že pokiaľ by bol žalobca odsúdený za spáchanie trestného činu v zmysle § 269 ods. 1 Trestného zákona v rozhodnom období, t. j. od 25. februára 1948 do 01. januára 1990, tak ako predpokladá § 4 zákona č. 119/1990 Zb., a toto rozhodnutie by bolo vadné, súd by v rámci prieskumného konania musel pristúpiť k zrušeniu tohto chybného rozhodnutia, a to buď úplne alebo sčasti v zmysle § 14 ods. 1, resp. ods. 3 označeného zákona; žalobca také okolnosti, resp. existenciu takého rozhodnutia vydaného súdom v prieskumnom konaní netvrdil a napokon ani nepreukázal. Naviac, Okresný súd Bratislava I v uznesení z 09. marca 2016 sp. zn. 9Nt/2/2015 ani bližšie nevymedzil, v ktorej dobe a akým spôsobom bol žalobca pozbavený osobnej slobody alebo majetku. Z tohto dôvodu preto žalobcovi neprináleží nárok na odškodnenie podľa čl. 5 ods. 5 Dohovoru alebo čl. 9 ods. 5 a čl. 14 ods. 6 Medzinárodného paktu.

2.3. Žalobca tiež nedôvodne vytýkal súdu prvej inštancie to, že pri posúdení jeho nároku odkazoval na ustanovenia zákona č. 18/1992 Zb. Odvolací súd dôvodil, že pokiaľ sa žalobca v čase, kedy bol odsúdený za trestný čin nenastúpenia služby v ozbrojených silách, rozhodol nevyužiť zákonom stanovenú možnosť odoprieť jej výkon a nastúpiť na civilnú službu podľa ustanovení zákona č. 18/1992 Zb., nemôže sa s úspechom domáhať priznania odškodnenia. V tomto smere žalobca neoprávnene poukazoval na nález Ústavného súdu ČSFR z 10. decembra 1992 sp. zn. Pl. ÚS 78/92, keďže tento konštatoval nesúlad ustanovenia § 2 ods. 1 písm. a) zákona č. 18/1992 Zb. s čl. 1 a čl. 15 ods. 3 Listiny základných práv a slobôd, avšak len v rozsahu, v ktorom sa vzťahoval aj na odvody uskutočnené pred účinnosťou tohto zákona. Z jeho obsahu vyplýva, že zákon č. 18/1992 Zb. zakotvujúci možnosť odopretia výkonu vojenskej služby i z dôvodu svedomia alebo náboženského vyznania, a to v lehote najneskôr do 30 dní od ukončenia odvodného konania [§ 2 ods. 1 písm. a) citovaného zákona], nadobudol účinnosť dňom vyhlásenia, t. j. dňa 16. januára 1992, pričom jeho prechodné ustanovenia neupravovali postup v prípadoch, v ktorých sa odvodné konanie skončilo pred účinnosťou tohto zákona,

ale odvedenec do toho dňa neurobil vyhlásenie o odopretí výkonu vojenskej služby z dôvodov svojho svedomia alebo náboženského vyznania. Keďže všetky ostatné ustanovenia zákona č. 18/1992 Zb. vstúpili do účinnosti dňom 16. januára 1992, od tohto dňa platilo pre všetkých odvedencov bez rozdielu, že vyhlásenie bolo treba urobiť najneskôr do 30 dní od ukončenia odvodného konania s tým, že na vyhlásenia po tejto lehote sa neprihliadalo (§ 2 ods. 2 citovaného zákona). Všetci občania, odvedení skôr ako 30 dní pred 16. januárom 1992, tak týmto dňom stratili možnosť urobiť vyhlásenie o nenastúpení, resp. o odopretí výkonu vojenskej služby, a tak ich zákon so spätnou účinnosťou pozbavil ústavného práva nevykonávať vojenskú službu z dôvodu svedomia alebo náboženského vyznania, čo považoval Ústavný súd ČSFR za neprijateľné v právnom štáte. Je zrejmé, že odvod žalobcu nastal 06. mája 1994, t. j. po účinnosti zákona č. 18/1992 Zb., ktorý umožňoval žalobcovi odoprieť výkon vojenskej služby z dôvodu svedomia alebo náboženského vyznania; na jeho prípad preto nedopadali závery nálezu Ústavného súdu ČSFR z 10. decembra 1992 sp. zn. Pl. ÚS 78/92 a napokon ani nálezu Ústavného súdu Českej republiky z 02. júna 1999 sp. zn. Pl. ÚS 18/98, ktorý nie je pre súdy Slovenskej republiky nijako záväzný.

2.4. Poukaz žalobcu na rozsudok ESEP zo 07. júla 2011 vo veci Bayatyan proti Arménsku nebol na mieste. Odvolací súd v zhode so súdom prvej inštancie zopakoval, že tento riešil skutkovo odlišný prípad, kedy vtedajší arménsky právny poriadok neumožňoval odopretie výkonu vojenskej služby z dôvodu svedomia alebo náboženského presvedčenia; slovenský právny poriadok v čase odsúdenia žalobcu takú možnosť upravoval. Rovnako nebol dôvodný poukaz žalobcu na uznesenie ústavného súdu vo veci sp. zn. IV. ÚS 161/2014, v ktorom išlo o odsúdenie za trestný čin nenastúpenia služby v brannej moci rozsudkom Vojenského obvodového súdu Bratislava z 22. decembra 1959 - išlo o odsudzujúce rozhodnutie súdu vydané v období, na ktoré sa vzťahovalo odškodnenie podľa zákona č. 119/1990 Zb.

2.5. Vzhľadom na vyššie uvedené skutočnosti odvolací súd uzavrel, že žalobca v odvolaní neuviedol také rozhodujúce tvrdenia, ktoré by boli spôsobilé privodiť zmenu napadnutého rozhodnutia súdu prvej inštancie, a preto napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil v zmysle § 387 ods. 1 CSP.

2.6. O nároku na náhradu trov odvolacieho konania odvolací súd rozhodol podľa § 396 ods. 1 v spojení s § 255 ods. 1 a § 262 ods. 1 CSP a žalovanej, ktorá mala v odvolacom konaní úspech, nepriznal nárok na ich náhradu proti žalobcovi, ktorý úspech nemal, keďže žalovanej v odvolacom konaní žiadne trovy nevznikli.

3. Proti uvedenému rozsudku odvolacieho súdu podal žalobca (ďalej aj „dovolateľ“) dovolanie z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia veci tvrdiac existenciu spornej právnej otázky, ktorá nebola doposiaľ dovolacím súdom riešená [na tomto mieste poukázal na § 421 ods. 1 písm. c) CSP; správne má byť uvedený § 421 ods. 1 písm. b) CSP, pozn. dovolacieho súdu].

3.1. Sporná otázka spočíva v tom, či dovolateľ má alebo nemá nárok na zadost'učinenie kvôli nezákonnému väzneniu. Podstatou dovolania bol argument, že ustanovenie § 33 ods. 2 zákona č. 119/1990 Zb. sa vzťahuje ako na rehabilitáciu, tak aj na odškodnenie. Ak bol dovolateľ podľa tohto ustanovenia rehabilitovaný, mal by podľa neho byť aj riadne odškodnený. Dovolateľ nesúhlasil so záverom súdu prvej inštancie a odvolacieho súdu, že podľa § 33 ods. 2 zákona č. 119/1990 Zb. mohol byť odškodnený iba vtedy, ak by bol uväznený v období medzi 25. februárom 1948 a 01. januárom 1990. Dodal, že k jeho uväzneniu došlo až po 18. marci 1992, kedy sa pre Československo stal záväzným aj čl. 5 ods. 5 Dohovoru, ktorý je priamo aplikovateľný a dovolateľ má podľa neho právo na odškodnenie. Rovnako toto právo garantuje čl. 9 ods. 5 a čl. 14 ods. 6 Medzinárodného paktu. S poukazom na uvedené navrhol, aby dovolací súd rozsudky súdov nižších inštancií zrušil a vec vrátil súdu prvej inštancie na nové konanie.

4. Žalovaná vo vyjadrení k dovolaniu navrhla, aby dovolací súd dovolanie žalobcu odmietol podľa § 447 písm. f) CSP, resp., aby ho zamietol podľa § 448 CSP. Tvrdila, že žalobca nevymedzil dovolací dôvod spôsobom uvedeným v § 432 CSP. Dovolaciu otázku formuloval len veľmi všeobecným spôsobom, ktorým za nesprávne právne posúdenie považuje to, že jeho žaloba bola právoplatne zamietnutá. S ohľadom na skutkové okolnosti a právne závery uvedené v napadnutom rozsudku má žalovaná za to, že žalobca nemá právo na náhradu nemajetkovej ujmy v súvislosti so skutkovými okolnosťami uvedenými v žalobe.

5. Žalobca v reakcii na vyjadrenie žalovanej uviedol, že skutkové okolnosti aj formulácia otázky sú popísané dosť jasne. Dovolaciu otázku však formuloval inými slovami nasledovne: „Má osoba, ktorá bola nezákonne odsúdená a uväznená, nárok na náhradu nemateriálnej ujmy, pokiaľ bola neskôr rehabilitovaná?“

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie je potrebné odmietnuť.

7. Podľa § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

8. Dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

9. Na to, aby dovolací súd mohol pristúpiť k meritórnemu dovolaciemu prieskumu rozhodnutia odvolacieho súdu z hľadiska namietaného nesprávneho právneho posúdenia veci, musia byť (najskôr) splnené predpoklady prípustnosti dovolania zodpovedajúce niektorému zo spôsobov riešenia tej právnej otázky, od vyriešenia ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu a tiež podmienky dovolacieho konania, medzi ktoré okrem iného patrí riadne odôvodnenie dovolania prípustnými dovolacími dôvodmi a spôsobom vymedzeným v § 431 až § 435 CSP.

10. Z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle § 421 ods. 1 písm. b) CSP je relevantná iba taká právna otázka, ktorú odvolací súd riešil, na jej riešení založil svoje rozhodnutie a dovolací súd sa zároveň ešte touto právnou otázkou vo svojej rozhodovacej praxi nezaoberal.

11. Pri skúmaní procesnej prípustnosti dovolania a náležitého vymedzenia dovolacieho dôvodu v zmysle § 432 CSP dovolací súd dospel k záveru, že dovolateľom nastolená právna otázka uvedené kritérium nespĺňa a jej formulácia opomína základné závery rozhodujúce pre právne úvahy odvolacieho súdu. Pre záver o tom, že ide o právnu otázku, kľúčovú pre rozhodnutie vo veci samej a pre posúdenie prípustnosti dovolania, nie je rozhodujúci subjektívny názor sporovej strany, že daná právna otázka môže byť pre ňu rozhodujúca. Právna otázka, ktorú má dovolací súd vo svojom rozhodnutí riešiť, musí byť rozhodujúca pre rozhodnutie vo veci samej. To znamená, že dovolací súd nemôže riešiť hypotetické otázky, ktoré nemajú, resp. v ďalšom konaní nemôžu mať vplyv na meritórne rozhodnutie, a ani otázky, ktoré vôbec nesúvisia s rozhodovaným sporom. Sama polemika dovolateľa s právnymi závermi odvolacieho súdu, prosté spochybňovanie správnosti jeho rozhodnutia alebo len kritika toho, ako odvolací súd pristupoval k riešeniu niektorého problému, významovo nezodpovedajú kritériu vymedzenia dovolacieho dôvodu v zmysle § 432 CSP.

12. Dovolací súd aplikujúc ustanovenie § 124 CSP posudzoval dovolanie podané z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia veci podľa jeho obsahu (zohľadniac dovolateľom uskutočnené preformulovanie resp. špecifikovanie dovolacej otázky) a v snahe autenticky porozumieť textu dovolania ako celku (viď nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. IV. ÚS 15/2021 z 25. mája 2021 alebo jeho nález sp. zn. I. ÚS 336/2019 z 09. júna 2020) dospel k záveru, že dovolateľ v súdnej veci za právnu otázku, od vyriešenia ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu a ktorá doteraz v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu nebola riešená, považuje otázku, či ako osoba účastná súdnej rehabilitácie má alebo nemá nárok na zadostučinenie (náhradu nemajetkovej ujmy) kvôli nezákonnému pozbaveniu osobnej slobody (výkon trestu odňatia slobody).

13. Nesprávne právne posúdenie veci môže byť dovolacím dôvodom len vtedy, ak bolo rozhodujúce pre výrok dovolaním napadnutého rozhodnutia. Dovolací súd konštatuje, že dovolateľom predostretá dovolacia otázka nebola pre rozhodnutie sporu rozhodujúca a súd prvej inštancie ani odvolací súd na jej vyriešení nezaložili svoje rozhodnutia. Žalobca si podanou žalobou uplatnil nárok na náhradu nemajetkovej ujmy na tom základe, že rozsudkom Vojenského obvodového súdu Bratislava sp. zn. 1T/97/96 zo 17. apríla 1996 a rozsudkom Vyššieho vojenského súdu Trenčín sp. zn. 4To/91/96 z 23. mája 1996 bol uznaný vinným z trestného činu nenastúpenia služby v ozbrojených silách podľa § 269 ods. 1 Trestného zákona a bol odsúdený k trestu odňatia slobody v trvaní 18 mesiacov, ktorý vykonal od 12. júna 1996 do 15. mája 1997. Uznesením Okresného súdu Bratislava I sp. zn. 9Nt/2/2015 z 09. marca 2016, právoplatným 09. marca 2016, bola vyslovená účasť žalobcu na súdnej rehabilitácii podľa § 33 ods. 2 per analogiam zákona č. 119/1990 Zb. vo vzťahu k rozsudku bývalého Vojenského obvodového súdu Bratislava sp. zn. 1T/97/96 zo 17. apríla 1996 v spojení s rozsudkom bývalého Vyššieho vojenského súdu Trenčín sp. zn. 4To/91/96 z 23. mája 1996. Žalobca sa v konaní zároveň domáhal aplikácie čl. 5 ods. 5 Dohovoru a tiež čl. 9 ods. 5 a čl. 14 ods. 6 Medzinárodného paktu.

14. Odvolací súd dospel pri preskúmaní veci k záveru, že uznesenie Okresného súdu Bratislava I z 09. marca 2016 sp. zn. 9Nt/2/2015, ktorým rozhodol podľa § 33 ods. 2 per analogiam zákona č. 119/1990 Zb. o účasti žalobcu na súdnej rehabilitácii vo vzťahu k rozsudku bývalého Vojenského obvodového súdu Bratislava zo 17. apríla 1996 sp. zn. 1T/97/96, v znení uznesenia Vyššieho vojenského súdu v Trenčíne z 23. mája 1996 sp. zn. 4To/91/96, nebolo výsledkom takého postupu podľa zákona č. 119/1990 Zb., ktorý by mohol byť podkladom pre aplikáciu čl. 5 ods. 5 Dohovoru, ako i čl. 9 ods. 5 Medzinárodného paktu, t. j. pre konštatovanie nezákonného pozbavenia osobnej slobody, nezákonného zatknutia alebo väzby a nemožno ho považovať ani za dôkaz v intenciách čl. 14 ods. 6 Medzinárodného paktu. Tento záver zdôvodnil poukazom na to, že pokiaľ by žalobca bol odsúdený za spáchanie trestného činu v zmysle § 269 ods. 1 Trestného zákona v období od 25. februára 1948 do 01. januára 1990, tak ako predpokladá ustanovenie § 4 zákona č. 119/1990 Zb., a toto rozhodnutie by bolo vadné, súd by realizoval prieskumné konanie (t. j. nerozhodoval by podľa § 2 ods. 2 uvedeného zákona iba o tom, či je žalobca účastný amnestie, pozn. dovolacieho súdu), teda musel by pristúpiť k zrušeniu tohto chybného rozhodnutia, a to buď úplne alebo sčasti v zmysle § 14 ods. 1, resp. ods. 3 označeného zákona; žalobca však taký postup ani existenciu takého rozhodnutia vydaného súdom v prieskumnom konaní podľa zákona č. 119/1990 Zb. netvrdil a nepreukázal. Odvolací súd dodal, že Okresný súd Bratislava I v uznesení z 09. marca 2016 sp. zn. 9Nt/2/2015 (ktorým v zmysle § 193 CSP súdy nie sú viazané, čo dovolateľ nespochybnil) ani bližšie nevymedzil, v ktorej dobe a akým spôsobom bol žalobca pozbavený osobnej slobody alebo majetku. Odvolací súd dospel k záveru, že žalobcovi neprináleží nárok na odškodnenie podľa zákona č. 119/1990 Zb. per analogiam, ani podľa čl. 5 ods. 5 Dohovoru alebo čl. 9 ods. 5 a čl. 14 ods. 6 Medzinárodného paktu, keďže uznesenie Okresného súdu Bratislava I z 09. marca 2016 sp. zn. 9Nt/2/2015 nebolo výsledkom takého postupu podľa zákona č. 119/1990 Zb., ktorý by mohol byť podkladom pre konštatovanie nezákonného pozbavenia osobnej slobody, nezákonného zatknutia alebo väzby a nemožno ho považovať ani za dôkaz v intenciách čl. 14 ods. 6 Medzinárodného paktu. Vzhľadom na to bolo z hľadiska dovolacieho súdu nadbytočným zaoberať sa riešením dovolateľom nastolenej právnej otázky. Inými slovami, ak odvolací súd v posudzovanej veci nezistil nezákonné pozbavenie osobnej slobody žalobcu v spojitosti s ním označeným súdnym rozhodnutím, nie je už relevantné zaoberať sa tým, či by mal nárok na náhradu nemajetkovej ujmy v prípade, ak by k nezákonnému pozbaveniu osobnej slobody žalobcu došlo. Zodpovedanie danej otázky dovolacím súdom by nevedlo k zrušeniu alebo zmene dovolaním napadnutého rozhodnutia, nakoľko odvolací súd (a ani súd prvej inštancie) na nej nezaložil svoje rozhodnutie. Cieľom konania pred dovolacím súdom je poskytnúť dotknutej strane reálnu ochranu jej práva, nie riešiť teoretické otázky. Právna otázka, na vyriešení ktorej nespočívalo rozhodnutie odvolacieho súdu (vyriešenie ktorej nevedlo k záverom vyjadreným v rozhodnutí odvolacieho súdu), i keby bola prípadne v priebehu konania súdmi posudzovaná, nemôže byť považovaná za významnú z hľadiska § 421 ods. 1 CSP.

15. Dovolací súd uzatvára, že predložená dovolacia argumentácia nepredstavuje vymedzenie relevantnej právnej otázky tak, ako to predpokladá § 421 ods. 1 písm. b) v spojení s § 432 ods. 2 CSP, t. j.

dovolať v dovolaní nevymedzil právnu otázku, na ktorej riešení odvolací súd založil svoje rozhodnutie. Uplatnený dovolací dôvod teda nie je vymedzený spôsobom uvedeným v § 431 až 435 CSP. Dovolaciemu súdu preto neostalo iné ako dovolanie odmietnuť podľa § 447 písm. f) CSP.

16. V dovolacom konaní úspešnej žalovanej (§ 453 ods. 1 v spojení s § 255 ods. 1 CSP) dovolací súd náhradu trov dovolacieho konania nepriznal, pretože z obsahu súdneho spisu nevyplýva, že žalovanej v dovolacom konaní trovy konania vznikli.

17. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.